

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jinakost z pohledu vnějšího a vnitřního

AUTORKA: Bc. Markéta FRANCOVÁ

OPONENT: PhDr. Zuzana HADJ MOUSSOVÁ

Posuzovaná diplomová práce se zabývá překvapivým tématem - odlišností či "jinakostí" jedinců, popisem způsobu, jak k této jinakosti došlo, jak ji poznávali, vyrovnávali se s ní, co pro ně z ní vyplývá a jak je vnímá jejich okolí. Za překvapivé toto téma nepovažuji proto, že by se psychologie nezabývala z nejrůznějších aspektů právě odlišnostmi mezi lidmi, ale neobvyklý je přístup, kdy autorka vychází především z vnímání sebe sama a prožívání "jiných" jedinců. V tomto je práce přínosná vlastně už samotným základním přístupem.

Teoretická část je v celé práci rozdělena vždy podle jednotlivých typů odlišnosti, které charakterizují jednotlivé zkoumané jedince. Proto je část, věnovaná dívce tělesně postižené uvedena obecným výkladem o tělesném postižení a specificky DMO, což je postižení, kterým respondentka trpí, část, zabývající se homosexuálním mladíkem je uvedena výkladem o problematice sexuální orientace. Jedním z respondentů je cizinec, žijící v naší zemi (i když zde bych chtěla poznamenat, že se jedná o jedince poněkud exkluzivního, jehož situace asi není zcela běžná), tato kapitola tedy obsahuje i určitý, i když spíše statistický vhled do situace v naší zemi. Poslední respondentka je charakterizována příslušností ke katolické církvi - i zde myslím se jedná o poněkud výjimečné prožívání. Kapitola tedy obsahuje i informace z oblasti psychologie náboženství. (Během obhajoby se můžeme k těmto poznámkám vrátit.) Toto uspořádání je praktické, protože je vždy konkrétně zaměřeno na danou problematiku, na druhé straně však každá z teoretických částí je zúžena ke konkrétnímu případu.

Hlavní pozornost je tedy v celé práci zaměřena na osudy zkoumaných jednotlivců a určité zobecňující poznátky vyplývají vlastně až ze shrnutí analýz jejich případů. Proto bych se nyní zabývala spíše závěry, které autorka ze svého zkoumání vyvozuje. Při srovnávání odlišností a shod u všech čtyřech případů, dochází autorka k závěru, že podle výpovědí jejích respondentů nemají žádné problémy se svou jinakostí, že ji přijali a adaptovali se na ni. Nevím, do jaké míry je možné tato tvrzení brát jako objektivní, v dalších výpovědích se ukazuje, že cítí potřebu svou jinakost ještě ozvláštnit (str. 121). Vycházím z toho, že jednorázová výpověď ať "jiného" či jeho blízkých vždy vyjadřuje také přání jevit se určitým způsobem a může v podtextu obsahovat snahu jevit se ve skutečnosti "ne-jiným", normálním, neodlišným... ilustrovat to může např. i neochota spontánně sdělovat obtíže, vyplývající z postižení (Petra - potřeba pomoci). Celkově je zajímavý poukaz na obtíže v přijímání odlišnosti u respondentů i jejich blízkých. Nacházíme zde občas i iluzorní vysvětlení odlišnosti (Petra - Košumberk a pokažená operace, Jirka -

psychické problémy matky v těhotenství). Zdá se tedy, že přes proklamované akceptování jinakosti mají respondenti stále potřebu nějak zdůvodnit (omluvit?) svou odlišnost.

Práce je výsledkem jistě dlouhodobé a pečlivé práce při získávání dat a jejich zpracování. Přesto jeví jisté známky uspěchanosti (zřejmě při dokončování), např. nesoustavnost při uvádění jmen respondentů, kde pronikají pravděpodobně jejich pravá jména, je zde celá řada překlepů a nedopsaných slov, někde by textu prospělo jiné uspořádání následnosti odstavců apod. Celkově se to jeví i v určité povrchnosti analýz a shrnutí, kde se autorka občas spokojuje s popisem toho, co zjistila (neplatí to vždy, ale přece).

Práce je obsahově velmi zajímavá a provokuje řadu otázek. K diskusi při obhajobě bych navrhovala toto téma:

Do jaké míry je vnímaná, prožívaná a akceptovaná jinakost respondentů výsledkem konfrontace toho, jak se sami vidí a jak je vnímá jejich okolí? Tedy, vnímali by se jako jiní pokud by je tak nevnímalo jejich okolí?

Práce je přínosem pro pochopení situace odlišnost a je hodnotná především svým detailním pohledem na osudy lidí, kteří se liší od ostatních. Splňuje požadavky, kladené na diplomové práce a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze, 10.9.2006

